

Svedok opisuje snimak mrtvih u Srebrenici

Author: [Rachel Irwin](#)

Jedna srbijanska televizija je snimila film u kojem se vidi gomila leševa, ali je taj snimak nestao nakon što se pročula vest o njegovom postojanju.

Piše: Rachel Irwin iz Haga (TU br. 730, 24. februar 2012.)

Bivši novinar britanskog dnevnog lista Independent posvedočio je ove sedmice na suđenju Radovanu Karadžiću da je nekoliko dana nakon pada Srebrenice, u julu 1995. godine, bio u prilici da vidi stravičan video-snimak gomile mrtvih tela.

Svedok optužbe Robert Blok (Robert Block) izjavio je i da je iz dva različita izvora čuo kako je Karadžić, kao tadašnji predsednik bosanskih Srba, bio „gnevan“ zbog tog snimka, kojeg je načinio jedan srbijanski novinar. Snimak je zaplenjen dan nakon što ga je Blok video.

Tokom rata u Bosni, Blok je u Independentu radio kao glavni dopisnik iz inostranstva. Prema sažetku njegovog iskaza koji je pročitao pred sudom, Blok je u Beograd stigao 15. jula 1995., nakon čega je od jednog prijatelja čuo za dokumentarni film koji sadrži „zapanjujući snimak“ prethodnog pada Srebrenice, i kojeg je tog dana emitovala jedna srbijanska televizija. Sutradan, 16. jula, Blok je zajedno sa prijateljem otišao u tu televizijsku stanicu, pod nazivom Studio B. Bilo im je omogućeno da vide ne samo dotični dokumentarac, nego i nemontirani materijal.

Blok je na sudu rekao da su on i njegov prijatelj vršili odabir snimaka koje je 13. i 14. jula načinio srbijanski novinar Zoran Petrović-Piroćanac, te da su tom prilikom naišli na pominjanu sekvencu, „koja je izgleda bila snimljena iz automobila voženog na licu mesta“.

„Mogli ste da vidite kako kamera prolazi pokraj nečega što liči na zid sa velikim metalnim vratima od garaže . . . i kako [kamera] gleda u dno tog zida, [i] kako se tamo nalazi odeća“, kazao je on. „Pustio bih da snimak ide dalje, da glas sa trake nije rekao: ‘Tu je bilo mnogo mrtvih bosanskih vojnika.’“

Tada je Blok zamolio da film bude ponovo pušten kako bi ga pogledao „kadar po kadar“.

„Polako smo shvatili da ne gledamo hrpe stvari; gledali smo tela koja su bila na gomili. Nije bio sasvim oštar, taj snimak, ali je ipak bio krajnje šokantan. Istovremeno, bilo nam je teško da poverujemo u ono što smo videli vlastitim očima“, kazao je Blok. On je dodao da su snimak gledali više puta, kako bi se uverili u to da se ne radi o „iluziji“ – te da su utvrdili da definitivno nije u pitanju privid.

„Lako ste mogli da vidite nešto što je ličilo na 20 do 25 tela. Ispred njih se nalazio jedan čovek u belo majici, a sećam se i jednog u tamnoj košulji. To nije ličilo ni na jedan ratni prizor sa kojim sam se tokom 20 godina vlastitog ratnog izveštavanja susreo“, kazao je Blok.

11. jula 1995. – svega nekoliko dana pre no što je svedok video pomenuti snimak – Srebrenicu su, kao tadašnju istočnobosansku enklavu, zauzele snage bosanskih Srba. Narednih je dana na različitim okolnim lokacijama bilo ubijeno oko 8,000 bošnjačkih muškaraca i dečaka. Taj masakr su i Haški tribunal i Međunarodni sud pravde (MSP) proglasili genocidom.

Karadžić je predsednik bosanskih Srba bio od 1992. do 1996. godine, a pripisuje mu se individualna i komandna odgovornost za Srebrenicu, kao i za opsadu Sarajeva – koja je trajala 44 meseca, i u kojoj je poginulo gotovo 12,000 ljudi.

U optužnici protiv njega se – u ukupno 11 tačaka – navodi da je on odgovoran za zločine genocida, progona, istrebljenja, ubijanja i prisilnog razmeštanja stanovništva, čime je „doprineo ostvarenju cilja – trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata sa teritorije na koju su pravo polagali bosanski Srbi“.

Karadžić je uhapšen u Beogradu, jula 2008., nakon što je 13 godina proveo u bekstvu. Iskazi svedoka na njegovom suđenju traju od aprila 2010. Optuženi se pred sudom brani samostalno.

Tužiocima su ove sedmice rekli da je svedok, osim što je gledao snimak mrtvih tela, video i slike ljudi koji su bili držani na balkonu zgrade poznate pod nazivom „bela kuća“ – gde su boravili pritvoreni Bošnjaci – i koji su odatle potom odvedeni na pogubljenje. Najzad, video je i snimak koji je 13. i 14. jula u Bratuncu načinila televizijska stanica bosanskih Srba, a koji prikazuje kako stotine ljudi na fudbalskom terenu bivaju prisiljavani da ustaju i sedaju.

Na temelju onoga što je video u Studiju B, Blok je napisao članak pod naslovom „Gomila tela u

srebreničkom užasu“, koji je u Independentu objavljen 17. jula 1995. Sutradan se, kako je rekao, vratio u spomenutu televizijsku stanicu, gde je saznao samo to da je snimak zaplenjen.

Blok je rekao kako nije verovao u to da se tako nešto može dogoditi.

„U trenutku kada sam video snimak, i kada sam pisao o tome, sumnjao sam . . . ali to ne bi zadugo ostalo tako“, rekao je on, dodajući kako se potrudio da o svemu obavesti i ostale medijske kuće, nadajući se da će one doći do kopije snimka pre no što potonji definitivno nestane.

„Za novinara je to veoma nezgodna situacija“, kazao je Blok na sudu.

On je rekao da kao strani dopisnici, pogotovo ukoliko izveštavate o ratu, „nikada ne želite da poslednji uđete u priču, ali nikada ne želite ni da budete prvi u njoj – ukoliko iza vas nema nikoga ko bi potkrepio ono što pišete“.

Svedok je izjavio i da je iz dva različita izvora čuo kako je Karadžić saznao za snimak i kako je zbog toga bio „besan“.

„Ono što sam čuo od jednog svog prijatelja sa Pala – koji je bio prevodilac i vozač, i sa kime sam godinama radio i imao prisan lični odnos – kao i ono što sam čuo od Zorana Petrovića [koji je načinio snimak], bilo je to da su vlasti veoma ljute i da se zna da je predsednik Republike Srpske, dr Radovan Karadžić, i sam ljut zbog tog snimka“, kazao je Blok.

Karadžić je najpre pokušao da spreči taj deo Blokovog svedočenja. Pravni zastupnik okrivljenog, Piter Robinson (Peter Robinson), zatražio je da ono ne bude odobreno, jer se radi o „najmanje trostrukom rekla-kazala“.

Sudije su pak odlučile da usvoje taj deo iskaza, zbog toga što je zasnovan na svedokovom „neposrednom kontaktu“ sa izvorima. Činjenica da se možda radi o trostrukom rekla-kazala biće uzeta u obzir – kazao je sudija O-Gon Kwon (O-Gon Kwon).

Blok je rekao da su, u nastojanju da potkrepe ono što je video, on i njegov prijatelj pokušali da odu u Bratunac (nedaleko od Srebrenice), ali da im je bilo rečeno kako ne mogu da pređu most i uđu u taj grad. Stoga su parkirali auto i sačekali dok nisu videli dve žene kako na most stižu iz suprotnog smera. Jedna od njih im je rekla da je supruga oficira vojske bosanskih Srba i da „tamo vlada kaos“ – prisetio se Blok.

Na Blokovo pitanje o tome šta se dešava, žena je odgovorila: „Kako to mislite šta se dešava – naravno da znate šta se dešava.“ Insistirali smo na tome da ne znamo, što ju je iznenadilo“, kazao je Blok.

On je posvedočio da im je ta žena rekla da muškarce odvođe na „igrališta i u hangare, gde ih ubijaju, uglavnom tako što ih streljaju, a samo poznate i najgore ratne zločince kolju“.

Osim toga, rekao je da je ona ta ubistva opisala kao „organizovana, a u nekim slučajevima je bilo i poziva koji su upućivani ljudima da, ukoliko žele da se osvete muškarcima iz Srebrenice, učestvuju u njima“.

„Interesantno je to da . . . ti ljudi očito nisu bili srećni, niko od njih . . . i zaista su bili zapanjeni što je to na neki način bila tajna“, kazao je Blok. Kasnije je primetio da je pogotovo upečatljivo to što taj izveštaj ne dolazi od žrtava, nego od samih Srba.

A kada je na Karadžića došao red da unakrsno ispita svedoka, on je negirao Blokovu tvrdnju o navodnom sopstvenom „besu“ zbog pomenutog snimka.

Blok je rekao kako nije otkrio ime jednog od izvora – svog prijatelja i prevodioca sa Pala – jer o tome nisu pričali, pa ne želi da „ovde iznosi njegovo ime“ bez prijateljevog znanja.

„Je li Vam rekao od koga je čuo da sam ja bio uznemiren?“, upitao je Karadžić.

„Ne sećam se da sam ga pitao“, odgovorio je Blok. „On se nalazio na Palama, u malom gradu. Srpske vlasti su bile nezadovoljne i pretpostavljam da su na Palama to svi znali.“

„Dakle, Vi verujete da su na Palama [gde se nalazila moja kancelarija] mogli znati šta ja mislim, ili da su mogli čuti šta govorim? Ukoliko to nisam rekao u javnom obraćanju, moralo je to biti rečeno na ulici. Kako su ljudi znali šta ja mislim? Jeste li to uopšte istražili?“, uzvratilo je Karadžić.

Blok je odgovorio da nije, a da mu pitanje o tome ko je „naredio zaplenu“ nije najvažnije, pošto je zainteresovaniji za to da potkrepi dokazima ono što se nalazilo na snimku.

Rekao je da je snimak bio odista „jeziv“ i da „nije nemoguće“ da su se vlasti zbog toga uznemirile.

Karadžić je, pak, primetio da je Studio B bio „tada naš politički protivnik, kao što je i sada“.

„Studio B je bio neka vrsta kameleona. Nije bio pro-Miloševićev [tj. naklonjen srpskom predsedniku], ali

jeste bio pro-srpski, tako da me pomalo iznenađuje to što je taj dokumentarac pušten na Studiju B“, kazao je Blok.

„Prema mojim saznanjima, dokumentarac je bio montiran i završen veoma brzo“, nastavio je on. „Načinili su nešto što po njihovom mišljenju nije bila propaganda, ali jeste pro-srpsko – a nisu shvatili da to može biti štetno.“

Suđenje se nastavlja sledeće sedmice.

Rachel Irwin izveštava za IWPR iz Haga.

Topic: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

Focus: ICTY - Radovan Karadzic Trial

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/svedok-opisuje-snimak-mrtvih-u-srebrenici>